

Poliskultur

"Jag skolades till hårding"

Publicerad 2005-02-10 11:36

POLISKULTUR

Allt om: Poliskultur

Michael Lundh var känd som en av hårdingarna inom piketen vid Norrmalmspolisen i Stockholm. "Vi betraktade buset som sopor och använde ofta alldeles för mycket våld. Jag var förblindad av grupptricket och av den brutala poliskultur jag skolades in i."

Michael Lundh älskade sin morfar. Han följde med honom till Länkarnas sommarhem i Östergötland, och roligast var det när de gav sig ut i båten för att tjuvfiska.

- Han hade sina perioder med spriten. Polisen hade tagit honom för fylla flera gånger. Men han var en av dem som gav mig mest kärlek under uppväxten. Och jag börjar nästan gråta när jag tänker på hur jag har behandlat människor som han under min tid som polis i Stockholm.

Under sina första nio tjänsteår blev Michael Lundh anmäld för övervåld, kränkningar eller tjänstefel tolv gånger. Men han åkte aldrig dit.

- Jag borde ha blivit anmäld flera hundra gånger. Jag gjorde mig skyldig till misshandel, olaga frihetsberövande och osant intygande gång på gång. Det var så jag och många andra inom Norrmalmspolisen jobbade. Om vi hade blivit dömda för alla övergrepp - då hade vi fått sitta i fängelse i många år!

Morfadern låg för döden när Michael Lundh kom in på Polishögskolan i Solna. Året var 1979. Den gamle mannen skröt i sjuksängen om att grabben hans skulle bli polis, men hans känslor var dubbla; han hade själv blivit så illa behandlad av ordningsmakten att han i grunden ogillade poliser.

Och det var en kluven värld grabben kom till.

De stora ämnena var straffrätt och ordningspolitjänst. Poliseleverna drillades i att alltid ha lagstöd för varje tänkbar tjänsteåtgärd; uppgiften var att skydda, hjälpa och ställa till rätta.

- Men de praktiska övningarna leddes av instruktörer från Norrmalmspolisen, och de talade nedlåtande om "buset", kallade oss "kungens pojkar" och lät oss förstå att vi stod över andra i samhället. En av dem sade åt oss att vända på batongen, för på så vis skulle vi få bättre effekt mot buset, berättar Michael Lundh.

Han sög i sig de tuffa instruktörernas elitistiska vi-och-dom-tänkande. Polisernas värld blev den enda som existerade för honom. Han umgicks enbart med andra poliselever, och drömmen var att få jobba inom piketen på Norrmalm.

- Jag gömde mitt jag i en polisgestalt. Jag snaggade håret och var till hundra procent polis. När jag gick på krogen hade jag polisens emblem på bältet, på slipsnålen och på manschettknapparna.

Michael Lundh var läraaktig; som godkänd polis blev han faktiskt värvad just till piketen på Norrmalm. Han kom att tillhöra B-turen, ett arbetslag som var beryktat för sin hårdhet och sin machoanda. Många byggde muskler på fritiden, och de kvinnliga kollegerna kallades attrapper.

Under ett av sina första arbetspass på Sergels torg blev han förevisad det så kallade awisiteringsrummet vid T-Centralen Norra. Där hade en man nyligen fått mjälten spräckt i närkontakt med polisen; det var där man "spöade buset", enligt den polisjargong som nu kom att tillhöra Michael Lundhs vardag.

En av kollegerna erbjöd sig att demonstrera hur ett "trumsolo" gick till.

- Han hämtade en narkoman som stod och hängde i biljetthallen och tog in honom för kroppsvisitation. Mannen fick klä av sig och sära på sina skinkor för att visa att han inte hade "stoppat upp något där". Sedan började kollegan slå honom på hans mjukdelar med batongen, och han slog hårt. "Det här är ett trumsolo!" sade han.

Michael Lundh föll in i mönstret. Han började visitera människor utan att ha stöd för detta i lagen, och han var hårdhänt.

- Jag blev snabbt både cynisk och avtrubbad. Jag skolades in i ett föraktfullt och våldsamt beteende, och det skedde med chefernas tysta stöd.

"Samhället daltar med buset", så lät det när B-turen tog en fika.

- Vi tog oss rätt att på egen hand straffa dem vi uppfattade som kriminella. Vi utgick bara från att de var skyldiga och verkställde straffet direkt. De var sopor som skulle rensas bort från samhällskroppen, och vi var renhållningsarbetarna.

Den "buse" som inte genast lydde och var underdånig blev utsatt för "polisiering":

- Vi tog vi in honom i bussen eller avisiteringsrummet, och där stressade vi honom med kränkande förolämpningar så att han skulle bli förbannad. Ibland gav man killen ett snabbt knytnävsslag i mellangärdet eller slog honom med batongen på mjukdelarna. Även om han inte var märkbart berusad kunde vi sy in honom över natten för fylla. Och när vi kom till arresten klädde vi av honom, ofta utan lagstöd, bara för att förnedra honom. Vi hittade alltid något svepskäl.

En gång gick hela piketen in i en bokhandel, på led, i marschkängor. Var och en köpte ett exemplar av boken "Tredje rikets uppgång och fall".

- Ordet rasister är för starkt, säger Michael Lundh. Men min tid i piketen gav mig starka fördomar om invandrare. Vi såg dem som lägre stående människor som ständigt gjorde sig skyldiga till lagbrott. De sociala faktorerna bakom statistiken diskuterade vi aldrig. Den som ville göra det blev föraktad och kallad "sossepolis".

Att anmäla en kollega för övervåld eller kränkningar - det var fullständigt otänkbart.

- Vi lärde oss snabbt konsten att skriva oss fria, berättar Michael Lundh. Vi anpassade alltså våra rapporter efter vad lagarna krävde. Sanningen var mindre viktig. Om någon blev anmäld, då snackade vi ihop oss och lade fram en samstämmig men falsk historia. Jag - och många med mig - ljög inför internutredarna och vittnade falskt inför domstolen. Det var rutin.

Vändningen kom när Michael Lundh hade blivit pappa.

- Min son gav mig helt nya insikter om vad som är viktigt i livet. Jag började jobba som närpolis, fick personlig kontakt med ungdomar och med socialt utsatta människor och började ändra mina värderingar. Jag insåg mer och mer att det just är de sociala faktorerna som ligger bakom kriminaliteten, att det svartvita vi-och-dom-tänkande som dominerar inom polisen inte håller.

Tillsammans med en kollega sökte han närkontakt med kriminella ungdomsgång från socialt belastade förorter, åkte på läger med killarna, försökte förstå hur de tänkte - och kände igen sig.

- Jag såg samma mekanismer i de där gängen som i polispiketen. Killarna såg upp till den tuffa ledaren, ingen vågade sticka ut och gruppens regler var viktigare än landets lagar.

Under slutet av 1990-talet utvecklades Michael Lundh till en allt mer känd och oppositionellt sinnad "sossepolis". Han hade täta kontakter med invandrarorganisationerna, han värvades till regeringens ungdomsdelegation och hävdade offentligt att polisledningen använde sina resurser fel.

I december 2000 skrev han i Expressen att polisen "diskriminerar ekonomiskt och socialt utsatta människor, invandrare och medborgare långt ner på samhällsskalan, främst i storstädernas förorter där sällan samhällets toppar bor eller sätter sin fot".

- Jag begick ett karriärmässigt självmord, säger han. Mina kolleger mötte mig med hat eller isande tystnad, och cheferna försökte sätta munkavle på mig.

I måndags lämnade han in sin avskedsansökan. Den dåliga poliskultur som han skolades in i - den finns kvar, hävdar han:

- Närpolisreformen har kapsejsat. Allt färre poliser jobbar i nära kontakt med folket, allt fler gömmer sig i sina bilar och i sina militariserade uniformer. Jag hoppas och tror att polisvåldet har minskat. Men många av de hårdingar jag jobbade med är ju chefer nu. De anger tonen för de nya polisaspiranterna.

Gert Svensson

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.

ANNONS: